

Lappeenranta University of Technology

School of Business

A250A5000 Kandidaatintutkielma, talousjohtaminen

Ari Jantunen

Mikrolainat – hyväntekeväisyyttä vai koronkiskontaa

Micro credit – charity or usury

1.12.2011

Maikki Sirkiä

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	2
1.1. Tutkielman aihe, tavoitteet ja tutkimusongelmat.....	2
1.2. Tutkielman rakenne ja aineisto.....	3
2. LAINAT JA MIKROLAINAT.....	4
2.1. Lainan tarpeet.....	4
2.2. Perinteinen laina.....	4
2.3. Subprime-laina.....	6
2.4. Köyhyyden määritelmät.....	6
2.5. Mikrolaina.....	9
3. MIKROLAINOJEN KÄYTÄNNÖT JA VAIKUTUKSET.....	12
3.1. Takaisinmaksu.....	12
3.2. Säästöt.....	16
3.3. Korot.....	17
3.4. Naisten asema.....	19
3.5. Köyhyys.....	21
3.6. Internetin vertaislainapalvelut.....	26
4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
LÄHDELUETTELO.....	33

1. JOHDANTO

Lainaaminen ja lainan myöntäminen ovat nykyaikaisen talousjärjestelmän ehdottomia kulmakiviä. Yksityiset henkilöt tarvitsevat lainaa perustaakseen koteja ja yrityksiä. Yritykset tarvitsevat lainaa toteuttaakseen investointeja ja kasvattaakseen näin tulostaan ja kannattavuuttaan. Pankit ja muut rahoituslaitokset ohjaavat kotitalouksien ylimääräiset varat lainan tarvisijoille ja saavat samalla korkotuloja eli korvauksen myöntämästään lainasta. Myös pankit ja valtiot lainaavat toisiltaan ja toisilleen. Raha kiertää ja luo uutta arvoa.

Etenkin kehitysmaissa elää miljoonia, ellei satoja miljoonia ihmisiä, joilla on tarvetta ja halukkuutta lainan ottoon, mutta heillä ei ole mahdollisuutta sellaiseen perinteisessä mielessä (Elonheimo 2000). Näillä ihmisillä on kuitenkin taitoja, joilla he voisivat elättää itsensä ja perheensä, jos saisivat yritystoimintansa pyörimään. Monien kehitysmaiden raha- ja pankkijärjestelmät ovat vasta muotoutumassa, eivätkä ne tavoita näitä köyhiä ihmisiä. (Ruben 2007)

1.1. Tutkielman aihe, tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tämän tutkielman aiheena ovat mikrolainat. Mikrolainat ovat nimensä mukaisesti hyvin pieniä lainoja, joita myönnetään köyhille tai hyvin köyhille ihmisille yritystoimintaa varten. Yleensä mikrolainoista ei vaadita vakuuksia. Mikrolainat ovat mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä niiden väitetään olevan tehokas keino taistelussa köyhyyttä vastaan. Tämän tutkielman päätutkimusongelmana on tutkia, ovatko mikrolainat tehokas keino vähentää köyhyyttä vai ovatko ne sen sijaan ihmisten hätää hyväksi käyttävää koronkiskontaa. Alaongelmina tutkitaan, millaisia käytäntöjä mikrolainaorganisaatioilla on takaisinmaksun, korkojen ja säästöjen suhteen. Tutkitaan myös, kuinka mikrolainat vaikuttavat naisten asemaan. Tämän lisäksi työssä tutkitaan, minkälaisia internetissä toimivat vertaislainapalvelut ovat. Työn tavoitteena on saada aikaan kokonaiskuva mikrolainoista.

1.2. Tutkielman rakenne ja aineisto

Tutkielman alussa johdantokappaleessa esitellään tutkielman aihepiiri, tutkimuksen tavoitteet, tutkimusongelmat sekä esitellään tutkielman rakenne.

Toinen kappale käsittelee aihepiirin teoreettista viitekehystä. Aineistona on käytetty perustason teoriakirjallisuutta, joitakin tieteellisiä tutkimuksia sekä internet-lähteitä. Kappaleen alussa käsitellään lyhyesti yrityslainoja perinteisessä mielessä. Myös subprime-lainoja käsitellään lyhyesti. Kappaleessa avataan myös köyhyyden käsitettä tulojen pienuuden lisäksi haavoittuvuutena ja voimattomuutena. Tämän jälkeen keskitytään mikrolainojen teoriaan ja yleisiin lainalaisuuksiin. Mikrolainaorganisaatioiden yleisesti käyttämiä periaatteita on esitelty maailman ensimmäisen mikrolainaorganisaation, bangladeshilaisen Grameen Bankin avulla.

Kolmannessa kappaleessa eli empiriaosuudessa syvennytään mikrolainojen todellisiin käytäntöihin ja vaikutuksiin. Osa-alueet, joita tarkastellaan ovat takaisinmaksu, säästöt, korot, naisten asema, köyhyys sekä vertaislainapalvelut. Aineistona on käytetty ensisijaisesti tieteellisiä artikkeleita, joista suurin osa on case-tutkimuksia. Vertaislainapalvelujen osalta aineistona on käytetty pääasiassa palvelujen omia internet-lähteitä. Osiossa keskitytään tutkimuksissa havaittuihin toimintatapoihin, hyötyihin ja ongelmiin, sekä pohditaan havaittujen ilmiöiden merkitystä. Osiossa etsitään vastauksia edellä esitettyihin tutkimusongelmiin. Osa aineistona käytetyistä artikkeleista nimeää tutkitun mikrolainaorganisaation ja osa ainoastaan tutkimuksen kohteena olleen maan tai alueen. Mikäli mikrolainaorganisaatio on tutkimuksessa nimetty, on se esitetty myös tässä tutkielmassa.

2. LAINAT JA MIKROLAINAT

Yksityisillä ihmisillä kuten myös yrityksillä tulee usein vastaan tilanteita, joissa omat olemassa olevat varat eivät riitä kaikkeen, mitä halutaan tai tarvitaan. Tällöin vaihtoehtoina ovat tulojen säästäminen tulevaa kulutusta varten tai lainaaminen ulkopuolelta. Lainan antaja ottaa riskin lainatessaan rahaa, ja vaatii yleensä näin ollen vakuuden lainastaan. Entä jos lainan tarvitsija onkin köyhä, eikä mahdollisuuksia luottokelpoisuuden tarkistamiseen ole? Tässä kappaleessa käsitellään perinteisten rahoitusmarkkinoiden sekä mikrolainojen teoreettista taustaa. Mikrolainoja käsiteltäessä on tärkeää myös määritellä, mitä köyhyys itse asiassa tarkoittaa.

2.1. Lainan tarpeet

Aloittava yritys tarvitsee käytännössä aina pääomaa aloittaakseen toimintansa. Rahoitusta tarvitaan esimerkiksi laitehankintoihin ja toimitiloihin. Yrittäjä voi säästää etukäteen toteuttaakseen investoinnit, mutta tämä ei välttämättä riitä. Investoinneista odotettavasti syntyvät tulot tulevat joka tapauksessa vasta investointien jälkeen, joten aloittava yritys ei voi käyttää niihin tulorahoitusta. Toimintaa aloitettaessa yrityksellä onkin lähinnä pelkkiä menoja. Tarvitaan siis ulkopuolista rahoitusta, joka on usein lainaa. (Nykänen 2004)

Yritys tarvitsee myös käyttöpääomaa toimintansa jokapäiväiseen pyörittämiseen. Tuotantotoiminnassa tarvitaan raaka-aineita ja kaupassa tarvitaan myytäviä tuotteita. Yrittäjä voi rahoittaa raaka-ainetarpeensa tulorahoituksella. Kuitenkin, mikäli yritys on vasta aloittanut toimintansa tai tulot ovat hyvin pienet voi lainan ottamisella parantaa tilannetta. Lainan avulla ostettu yksi suuri raaka-aine-erä tulee useimmiten halvemmaksi kuin tulorahoituksella ostetut yksittäiset pienet erät. (Elonheimo 2000)

2.2. Perinteinen laina

Vieras pääoma eli laina on useimmilla yrityksillä merkittävä osa rahoitusrakennetta ainakin jossakin vaiheessa yrityksen elinkaarta. Lainalla on aina kustannuksensa. Lainan antaja vaatii sijoitukselleen korkoa, josta muodostuu sijoituksen tuotto lainan

antajalle. Mitä korkeammaksi velan takaisinmaksun laiminlyönnin riski arvioidaan, sitä korkeampi on tyypillisesti myös korko. Vieraan pääoman sijoittajan näkökulmasta on periaatteessa yhdentekevää, meneekö yrityksellä hyvin vai huonosti. Se vaatii joka tapauksessa lainansa lyhennyksen ja koron ajallaan. (Knüpfer & Puttonen 2004) Perinteisesti kehittyneillä markkinoilla luoton myöntäjinä toimivat ensisijaisesti pankit sekä muut rahoituslaitokset (Niskanen & Niskanen 2000).

Jotta yritys voi saada ulkopuolista rahoitusta lainan muodossa, on sen luonnollisesti jollakin tavalla osoitettava luotettavuutensa eli lainakelpoisuutensa. Yrityksen toiminnan on oltava kannattavaa, eikä yrityksellä voi olla maksuhäiriöitä. Realistinen rahoitussuunnitelma on myös usein esitettävä, ja yrityksen tai yrittäjän oma panostus on oltava riittävän suurta. (Nykänen 2004)

Eräs tapa arvioida yrityksen takaisinmaksukykyä on tarkastella luottoluokitusta. Maailmassa on useita yrityksiä, joiden pääasiallinen tehtävä on arvioida yritysten, yksityisten henkilöiden ja jopa valtioiden lainojen takaisinmaksukykyä. Kuuluisimmat näistä yrityksistä ovat Moody's sekä Standard & Poor's. Nämä luottoluokitusyritykset antavat kohteelle luottoluokituksen äärimmäisestä spekulatiivisuudesta maksimaaliseen turvallisuuteen. Luottoluokitus perustuu ennen kaikkea kohteen aiempaan velanhoidokäyttäytymiseen, eikä se näin ollen voi varmasti ennustaa tulevaa velanhoidokykä. (Fabozzi & al. 2010, Forex Promos 2011) Myöskään uuden yrityksen luottoluokitusta ei voida luonnollisesti perustaa pelkästään aiempaan luottokäyttäytymiseen. Lainan riskisyys vaikuttaa yleisesti ottaen suoraan lainan hintaan eli vaadittuun korkoon.

Useimmat pankit arvioivat mahdollisuuksiensa mukaan niin yksityisille kuin yrityksillekin tarjoamansa lainan hintaa myös muiden kuin puhtaasti historiallisten taloustietojen perusteella. Näitä tietoja ovat muun muassa asiakassuhteen kesto, yksityisasiakkaan ammatti sekä yritysasiakkaan toimialan yleiset näkymät. (Brunner & al 2000, Kauppalehti 2009)

2.3. Subprime-laina

Edellisessä kappaleessa esitettiin, että lainan saanti edellyttää lainan hakijalta vakuutta lainanmaksukyvyystään. Teollisuusmaiden pankit ovat kuitenkin etsineet keinoja hyötyä myös maksukyvyltään tai luottokelpoisuudeltaan heikkojen eli useimmiten köyhien asiakkaiden markkinapotentiaalista. Tällaisille asiakkaille on tarjottu niin kutsuttuja subprime-lainoja. Ne ovat maksukyvykkyyden heikkouden vuoksi normaaleja lainoja huomattavasti riskisempiä. Subprime-lainan myöntäjä hyväksyy riskin siitä, että laina voi jäädä osittain tai jopa kokonaan maksamatta. Tyypillisesti subprime-lainan korko on normaalia lainaa huomattavasti korkeampi, jotta riski katettaisiin. (Investopedia 2011, HUD 2011) Subprime-lainoja on käytetty etenkin Yhdysvalloissa köyhien ihmisten asuntolainoissa. Idea subprime-lainojen taustalla on riskien hajauttaminen. Niputtamalla yhteen riskisiä ja vähemmän riskisiä sijoituksia on sijoittajalle syntyvää kokonaisriskiä voitu pienentää. (Haaparanta 2009) Vuonna 2007 Yhdysvalloissa alkoi taantuma subprime-luottomarkkinoiden riskien realisoituessa odotettua huomattavasti suurempina. (BBC 2007)

2.4. Köyhyyden määritelmät

Edellisessä kappaleessa viitattiin köyhille tarkoitettuihin lainoihin. Köyhyyden määritelmä ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteinen. Yleisellä tasolla köyhyys jaotellaan yleensä absoluuttiseen ja suhteelliseen köyhyyteen.

Suhteellinen köyhyysraja asetetaan maakohtaisesti. Maailmanpankin yleisesti käyttämä raja asetetaan 50 prosenttiin kaikkien kyseisen maan tulonsaajien tulojen keskiarvosta (joskus myös mediaani). (World Bank 2011) Luonnollisesti suhteellisen köyhyyden rajat vaihtelevat hyvin suuresti maittain sen mukaan, kuinka kehittynyt itse maa on. Esimerkiksi Suomessa suhteellisen köyhyyden raja (2008) oli 13800 euroa vuodessa (Tilastokeskus 2010), kun taas Beninin vastaava raja (2003) oli 277 Yhdysvaltain dollaria vuodessa (World Bank 2003). Eri maiden suurien tuloerojen takia useimmiten kiinnostuksen kohteena onkin, kuinka monta prosenttia maan asukkaista elää köyhyysrajan alapuolella.

Etenkin keskittyessä kehitysmaihin, joissa suuri osa ihmisistä tulee juuri ja juuri toimeen on järkevämpää mitata köyhyyttä absoluuttisella köyhyydellä. Absoluuttisen köyhyyden raja asetetaan siihen tulotasoon, jonka alapuolella perustarpeita ravinnossa ja muissa hyödykkeissä ei pystytä saavuttamaan. Tällöin luonnollisesti myös absoluuttisen köyhyyden raja määrittyy erilaiseksi maittain yleisen hintatason mukaan. Kansainväliseksi absoluuttisen köyhyyden rajaksi Maailmanpankki on arvioinut 1,25 dollaria päivässä. Sen alla elää arviolta 1 – 1,5 miljardia ihmistä. (World Bank 2011) Noin kaksi kolmasosa heistä on aasialaisia (Chan 2005). Taistelussa köyhyyttä vastaan onkin kyse ennen kaikkea taistelusta absoluuttista köyhyyttä vastaan. On ymmärrettävää, että suhteellista köyhyyttä esiintyy normaalitilanteessa aina ja kaikissa maissa, mutta se ei ole vielä suora merkki hengissä selviämisen hankaluudesta. Absoluuttisenkin köyhyyden rahamääräinen mittaaminen voidaan asettaa kyseenalaiseksi, sillä kysehän ei ole pohjimmiltaan rahan riittävyydestä vaan perustarpeiden tyydyttämisestä. Luontaistaloudessa elävän perustarpeet voivat tulla tyydytetyiksi jopa kokonaan ilman rahaa (Elonheimo 2000).

Köyhyyttä voidaan kuvata rahallisen tulotason pienuuden lisäksi haavoittuvuutena. Köyhän haavoittuvuus ilmenee siten, että hänellä on hyvin vähän tai ei lainkaan mahdollisuuksia suojautua yllättäviltä menetyksiltä. Esimerkkinä voidaan käyttää maanviljelijää, joka normaalin tulotasonsa perusteella ylittää köyhyysrajan, mutta joka menettää koko vuoden satonsa yllättävän luonnonilmiön seurauksena. Tällä tavoin määriteltynä haavoittuvuuden pienentäminen esimerkiksi vakuutuksin vähentää köyhyyttä, vaikka se ei suoranaisesti vaikuta millään tavalla henkilön tulotasoon. (Johnson & Rogaly 1997) Kun puhutaan absoluuttisen köyhyyden rajasta dollareina päivässä, ei itse asiassa myöskään oteta huomioon haavoittuvuutta siinä mielessä, että tulot eivät tule tasaisesti vuoden jokaisena päivänä. Köyhyysrajan alapuolella elävä joutuu yleensä jatkuvasti elämään päivä kerrallaan tietämättä, mistä tuloja seuraavana päivänä saa. Köyhyyden torjumisessa onkin kyse myös taloudellisesta vakauttamisesta, ei pelkästään tulojen absoluuttisesta kasvusta. (Rosenberg 2010)

Erityisesti köyhyyden vastaisissa toimissa keskitytään köyhyyteen voimattomuutena. Voimattomuus ilmenee siten, että köyhällä on hyvin vähän mahdollisuuksia tai kykyjä

parantaa omaa asemaansa. Lukutaidottomuus ja kouluttamattomuus yleisesti ottaen ovat suurimpia voimattomuuden aiheuttajia. Voimattomuutta vaikuttaa omiin asioihin voivat aiheuttaa myös kulttuurilliset tekijät, kuten kastittomien tai naisten yleinen asema yhteiskunnassa ja perheessä. (Johnson & Rogaly 1997, Elonheimo 2000) Ihmisen laillinen status tai pikemminkin sen puute on myös yksi voimattomuuden merkittävästä aiheuttajista. Syntymätodistusta ja täten virallista kansalaisuutta ilman jäänyt ihminen ei voi tehokkaasti toimia yrittäjänä eikä työntekijänä. Valitettavasti tällainen tilanne on kaiken lisäksi yleensä periytyvä. (Albright 2007) Voidaan ajatella, että kun köyhyyteen liittyy voimattomuutta pelkkä suora rahallinen apu ei ole riittävä keino köyhyyden poistamisessa. Mahdollisen avun on oltava sellaista, että se vähentää voimattomuutta ja parantaa köyhän yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa omaan toimeentuloonsa.

Maailman köyhintä ihmisjoukkoa, joka elää alle kahdella dollarilla päivässä (3 – 4 miljardia henkeä) kutsutaan toisinaan nimityksellä pyramidin pohja eli base of pyramid. Viime vuosina on alettu ymmärtää tämän pyramidin pohjan potentiaali. Pyramidin pohjan potentiaali voidaan nähdä yksinkertaisimmillaan markkinapotentiaalina. Ymmärretään, että vaikka kohdeasiakkaat ovat köyhiä, he yhdessä suurena massana luovat markkinoille pohjan. Köyhille ihmisille voidaan esimerkiksi tarjota länsimaissa kehitettyjä tuotteita ja palveluita yksinkertaisempina ja halvempina modifikaatioina. (Gollakota & al 2010) Pyramidin pohjaa voidaan lähestyä kuitenkin muutoinkin kuin ainoastaan yksisuuntaisesti markkinarakona. Nähdään myös, että kehitysmaiden köyhimmät asukkaat muodostavat valtavan innovaatiopotentiaalin. Usein on niin, että köyhyydessäkin elävät ihmiset ovat lähtökohtaisesti innovatiivisia ja valmiita toimimaan tuottavasti yhteisöissään, mutta heidän esteenään on usein markkinoille pääsy, rahoitus ja myös edellä kuvailtu voimattomuus. (Acosta & al 2011)

2.5. Mikrolaina

Kun edellisissä kappaleissa esitellyt asiat vedetään yhteen, voidaan todeta, että kehitysmaiden köyhissä piilee valtava markkina- ja innovaatiopotentiaali, heillä on tarvetta lainalle, mutta he eivät täytä lainansaannin kriteereitä perinteisessä mielessä. Tarvitaan siis toisenlaista lähtökohtaa.

Useimmat kehitysmaiden köyhät eivät ole täysin kykenemättömiä lainan saantiin, mutta lainan lähteet ovat yleensä epävirallisia tahoja, kuten sukulaisia, ystäviä ja niin kutsuttuja rahanlainaajia. Rahanlainaajia voidaan kutsua myös koronkiskureiksi. Epävirallisten lainalähteiden käyttäminen ei aina ole turvallista tai luotettavaa, mutta niitä käytetään kun virallisiin lähteisiin ei ole mahdollisuuksia. (Alam & al 2010)

Mikrolainoja pidetään yhtenä mahdollisena keinona edellä mainittujen ongelmien ratkaisuun ja keinona taistella köyhyyttä vastaan kehitysmaissa. Mikrolaina on nimensä mukaisesti hyvin pieni laina, joka on tarkoitettu äärimmäisen köyhille tai hyvin köyhille ihmisille. Laina myönnetään yleensä yritystoimintaa varten, ja sen on tarkoitus saada ihminen nousemaan köyhyydestä oman taloutensa herraksi. Joissakin kehitysmaissa usein epävirallisilla markkinoilla toimivien yksityisyrittäjien osuus koko maan työväestöstä voi olla jopa puolet. Tukemalla heidän yritystoimintaansa tuetaan samalla koko maan taloudellista kehitystä. (Microcredit Summit 2011a) Useimmat mikrolainoja myöntävät tahot ovat kansalaisjärjestöjä, hyväntekeväisyysjärjestöjä tai kaupallisia pankkeja, joilla ei ole valtiollista asemaa (Kar & Mohanty 2009). Tässä työssä niitä nimitetään yhteisellä nimellä mikrolainaorganisaatio.

Mikrolainoja saavat yrittäjät toimivat monilla aloilla kuten maataloudessa, kalataloudessa, vähittäismyynnissä, torikaupustelijoina, käsityöläisinä ja kauneudenhoitoalalla (Alam & al 2010, Akula 2008). Yleensä maaseudun ja urbaanin seudun asiakkaat toimivat keskenään erilaisilla aloilla, joiden tuottavuudessakin on eroja. Tästä seuraa usein se, että mikrolainaorganisaatiot myöntävät maaseudulla ja kaupunkialueilla erihintaisia lainoja. (Barboza & Barreto 2006) Valtaosa mikrolainaorganisaatioista kohdistaa palvelunsa naisille. Naisten asema niin palkkatöiden saamisessa kuin perheen sisäisessä päätöksenteossa on kehitysmaissa käytännössä aina heikompi kuin miesten asema. Nähdään, että taistelussa köyhyyttä vastaan nimenomaan naisten aseman parantaminen on avainasemassa. (Pitt & al 2006) Kaikkein käytetyin lainaustapa on ryhmälaina. Useimmat mikrolainaorganisaatiot myöntävät lainansa lainapiireille tai -ryhmille. Kukin ryhmän jäsen käyttää oman lainansa yksilönä kuten haluaa, mutta koko ryhmä on vastuussa sen takaisinmaksusta. Tavasta käytetään termiä yksilölaina yhteisvastuussa. (Barboza & Barreto 2006)

Tyypillinen lainan koko ja laina-aika vaihtelevat alueittain ja maittain. Yleisin lainan suuruus on muutamasta kymmenestä dollarista muutama satoihin dollareihin. Kuitenkin myös useiden tuhansien dollareiden lainoja voidaan kutsua mikrolainoiksi. Yhteistä kaikille mikrolainoille on se, että ne myönnetään yritystoimintaan, eikä niistä vaadita muuta vakuutta kuin korkeintaan säästöohjelmaan liittyminen. Lainojen takaisinmaksuajat ovat yleensä lyhyitä, korkeintaan joitakin kuukausia tai vuosi. Vuosikorot ovat perinteisiin lainoihin nähden korkeita, 20 % – 50 %. (Microcredit Summit 2011a, CBC 2006) Lähes kaikki mikrolainaorganisaatiot noudattavat takaisinmaksuaikataulussaan viikon välein suoritettavia maksuja, ja takaisinmaksu aloitetaan heti seuraavalla tai sitä seuraavalla viikolla lainan saamisesta. Tiuha takaisinmaksuaikataulu perustuu ajatukselle siitä, että tiivis yhteistyö lainaorganisaation ja asiakkaan välillä takaa paremman takaisinmaksuasteen. (Field & Pande 2008) Toisin kuin perinteisessä pankkitoiminnassa, mikrolainaorganisaatioilla ei ole yleensä käytössä lainansa maksamatta jättäneille asiakkaille tai lainapiireille muita rangaistuksia, kuin että he eivät voi saada enää uutta lainaa käyttöönsä. Usein mikrolainaorganisaation ja asiakkaan välinen sopimus on vapaamuotoinen, eikä sillä ole varsinaista lainvoimaa. Sopimus perustuu siis täysin luottamukselle. (Haque & Harbin 2009) On tyypillistä, että asiakkaat jatkavat lainaamista ensimmäisen lainan takaisinmaksun jälkeenkin. Usein uudet lainat voivat olla isompia kuin edelliset. Mikrolainaorganisaation ja asiakkaan välille kehittyy luottamus hyvin hoidetun lainan myötä, ja asiakkaalla voi olla laajentamistarpeita mikäli yritystoiminta on alkanut menestyksekkäästi. (Barboza & Barreto 2006)

Mikrolainoja ei kuitenkaan läheskään aina käytetä yksinomaan yritystoiminnan rahoittamiseen, vaan niillä katetaan myös kotitalouksien juoksevia menoja. Yksityiselämä ja yrityksen pyörittäminen eivät monissa kulttuureissa usein ole toisistaan erillisiä asioita, vaan kuuluvat jokapäiväiseen elämään saumattomasti rinnakkain. (Rosenberg 2010)

Ensimmäinen moderni mikrolainaorganisaatio oli bangladeshilaisen Muhammad Yunusin vuonna 1976 perustama Grameen Bank. Yunus kehitti uuden tavan, jolla parantaa epävirallisilla markkinoilla toimivien, useimmiten maanviljelijöiden ja kalastajien taloudellista asemaa lainoituksen avulla, vaikka heillä ei ollut antaa mitään lainan

vakuudeksi. Yunusin innovaatio perustui havainnolle siitä, että vaikka köyhissä kylissä asuivilta puuttui taloudellista pääomaa, heillä oli kuitenkin vahva yhteisöllinen luottamus toisiinsa. (Moyo 2009) Tätä luottamusta voitiin toisin sanoen pitää lainan vakuutena (Johnson & Rogaly 1997).

Grameen Bankin toimintaperiaate on yksinkertainen. Pankki lainaa pienen summan rahaa (esim. 100 dollaria, maksimissaan 150 dollaria) viiden hengen, yleensä naisen, lainapiirille. Kukin saa lainan käyttöönsä vuorotellen, kaksi lainaajaa kerrallaan. Kun ensimmäiset lainan saajat ovat maksaneet lainaansa ja sen korkoa sääntillisesti määräajan, saavat seuraavat lainaajat lainan käyttöönsä. Lainan takaisinmaksuaika on yksi vuosi. Mikäli laina jossakin vaiheessa jää maksamatta, seuraavat lainapiirin henkilöt eivät enää saa lainaa käyttöönsä. Useimmat mikrolainaorganisaatiot toimivat samalla tavoin kuin Grameen Bank. (Moyo 2009) Lainoja lyhennetään viikoittain lainapiirin kokouksessa, ja samalla on tallettajien on myös talletettava pieni summa Grameen Bankiin (Johnson & Rogaly 1997).

Grameen Bankin viitoittamalla tiellä mikrolainaorganisaatioita alettiin perustaa 1980-luvulla eri puolille maailmaa. Etenkin 1990-luvulla ja 2000-luvulla mikrolainaorganisaatioiden määrän kasvu kiihtyi. (Shetty 2008) Mikrolainaorganisaatioita on tällä hetkellä maailmassa tuhansia. Vuonna 2009 mikrolainoja myönnettiin 120 miljoonalle köyhälle henkilölle. Kun lainansaajien perheenjäsenet lasketaan mukaan, mikrolaina kosketti yli 600 miljoonaa ihmistä. 80 % lainoista myönnettiin naisille. (Micro Credit Summit 2011b)

3. MIKROLAINOJEN KÄYTÄNNÖT JA VAIKUTUKSET

Mikrolainat ovat siis ainakin teoriassa tehokas keino vähentää köyhyyttä kehitysmaissa poistamalla voimattomuutta ja saattamalla köyhät hallitsemaan talouttaan ja sitä kautta elämäänsä. Luonnollisesti mikrolainoihin, kuten kaikkeen taloudessa liittyä myös ongelmia. Tässä osiossa käsitellään mikrolainojen yleisiä käytäntöjä sekä positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia erityisesti case-tutkimusten valossa.

3.1. Takaisinmaksu

Grameen Bankin ja muiden mikrolainaorganisaatioiden lainapiirejä hyödyntävästä toimintaperiaatteesta seuraa suoraan ainakin kaksi lainanantajan riskiä pienentävää seikkaa. Kun muiden lainapiiriläisten lainan saanti on suoraan riippuvaista muiden piiriläisten toiminnasta, on todennäköistä että ryhmiin valikoituu henkilöitä, jotka ovat keskenään luottavaisia toisiinsa. Epäluotettavaksi tunnettu henkilö jätetään luonnollisesti tällaisen piirin ulkopuolelle. Näin pankki saa epäsuoraa informaatiota lainan ottajien luotettavuudesta. Toiseksi, ryhmäpaine ja toisaalta ryhmän halu auttaa toisiaan ja samalla itseään pienentää merkittävästi lainan takaisin maksamatta jättämisen riskiä. (Moyo 2009) Useiden mikrolainaorganisaatioiden tarjoamat progressiiviset lainat voivat myös kannustaa lainapiiriläisiä valvomaan toistensa takaisinmaksua. Lainojen progressiivisuus tarkoittaa sitä, että asiakkaalla on mahdollisuus nostaa isompia lainoja kun aiemmin nostetut pienet lainat on hoidettu ajallaan. Suuremman lainan saaminen kuitenkin edellyttää, että myös muut lainapiiriläiset ovat hoitaneet lainansa. Mikäli joku tai jotkut lainapiiriläisistä haluavat jatkossa suurempia lainoja, on heillä kannustin seurata tiiviisti muiden piiriläisten takaisinmaksua. (Barboza & Barreto 2006)

Lähes kaikkien mikrolainaorganisaatioiden toimintaperiaatteisiin kuuluu viikon välein suoritettavat maksut. Tätä perustellaan sillä, että ainoastaan riittävä seuranta takaa sen, että lainan ottajat sitoutuvat lainojen takaisinmaksuun eivätkä jätä lainojaan maksamatta. Usein tapahtuva seuranta toisaalta kasvattaa transaktiokustannuksia, ja tätä myöten myös lainojen hintoja eli korkoja. Onkin asetettu kyseenalaiseksi se, ovatko viikottaiset tapaamiset täysin välttämättömiä, mikäli halutaan ylläpitää korkeaa

takaisinmaksuastetta. Mikäli lainan ottaja toimii rationaalisesti, lainan lyhennysten välisellä pituudella ei pitäisi olla merkitystä. Intiassa tehdyn tutkimuksen valossa näin ei olekaan. Ensimmäistä lainaansa hakeneet ihmiset jaettiin tutkimuksessa satunnaisesti ryhmiin, joista toisen ryhmän takaisinmaksuväli oli viikko ja toisen ryhmän kuukausi. Eri ryhmien lainaajat maksoivat lainojaan keskenään yhtä sääntillisesti. Yksi syy, miksi viikkoaikataulua kuitenkin noudatetaan voi olla siinä, että laina-asiakkaat voivat jatkossa haluta isompia lainoja seuraavalla tai sitä seuraavalla kerralla. Suuremmasta lainasta seuraa luonnollisesti myös suurempi riski, ja tätä riskiä halutaan monitoroida usein tapahtuvilla tapaamisilla. Toinen syy voi olla kilpailulta suojautuminen. Alueilla, joilla mikrolainat alkavat olla jo kilpailtuja voi asiakas hylätä lainansa maksamisen, jos tiedossa on toinen parempi tarjous. Rangaistus maksamatta jätetystä lainastahan on yleensä vain tulevien lainojen evääminen. Usein tapahtuvat tapaamiset voivat sitouttaa asiakasta maksamaan lainansa kokonaan takaisin ajallaan. (Field & Pande 2008)

Intialaisessa slummissa tehdyn kyselytutkimuksen perusteella myös asiakkaat arvostavaisivat joustavampia takaisinmaksuaikoja. Viikon välein suoritettavat maksut sopivat huonosti yrittäjille, joiden pääelinkeino on syklinen kuten maatalous. Tällaisilla aloilla tulot eivät synny tasaisesti ympäri vuoden, ja maksujen lyhentäminen vähiten tuottavana vuodenaikana voi synnyttää tarpeettomia vaikeuksia. (Kar & Mohanty 2009)

Kenties erilaiset maksuaikajärjestelyt eri alojen toimijoille voisivat olla yksi ratkaisu ongelmaan.

Bangladeshilaisen Grameen Bankin lainapiirien lainojen takaisinmaksuaste on ollut koko toimintansa ajan korkealla tasolla, jopa 98 %. Erinomaisella tasolla olevan takaisinmaksuasteen voidaan ajatella johtuvan nimenomaan lainapiirien ryhmädynamiikasta. Toisaalta ryhmä luo painetta maksaa laina takaisin ajallaan, toisaalta se auttaa maksuvaikkeuksiin joutunutta. (Moyo 2009) Ryhmäpaine voidaan nähdä myös toisin, ennemmin tukevana ja kannustavana voimana kuin painostuksena. Lainapiireissä, joissa lainat ovat yksilökohtaisia mutta vastuu yhteinen, on jokaisen piiriläisen intresseissä kaikkien hyvä menestyminen, joka johtaa lopulta hyvään takaisinmaksuasteeseen. Meksikolaista AISol-pankkia ja sen asiakkaita tutkittaessa havaittiin, että paremmin menestyvät lainapiiriläiset mentoroivat huonommin menestyviä. Viikottaisten kokousten yhteydessä piiriläiset jakoivat keskenään tietoa siitä, kuinka

yrittöimintää voisi hoitaa tehokkaammin. Tässä valossa viikottaisten kokousten tärkein anti ei ollutkaan ryhmäkurin ylläpitäminen ja asiakkaiden monitorointi vaan ryhmän täyden potentiaalin saavuttaminen. (Barboza & Barreto 2006) Mikrolainat ja niiden lainapiirit voivatkin toimia hieman erilaisena ja kaikkia hyödyttävänä kannustimena menestyä, kuin mihin perinteinen puhdas kilpailu tähtää.

Lainan ottajan takaisinmaksun luotettavuuteen vaikuttaa myös itse pankin toiminnan luotettavuus. Alueilla, joilla ei aikaisemmin ole ollut mikrolainoja saatavilla ihmiset ovat usein lainanneet rahaa epävirallista lähteistä kuten sukulaisilta tai rahanlainaajilta eli koronkiskureilta. Nämä lähteet eivät luonnollisestikaan ole aina luotettavia, joten kannustin toimia itse luotettavasti ei ole ollut suuri. Sen sijaan, kun alueelle perustettu mikrolainaorganisaatio pitää lupauksensa ja lainaa sovitun summan sovitulla korolla, on lainan ottajalla suurempi halukkuus toimia myös itse luotettavasti. Lainan maksu luotettavasti on myös ainut tae siitä, että lainan tarvitsijalla on jatkossakin mahdollisuudet palvelun käyttöön tarvittaessa. (Rosenberg 2010)

Riittävän huolellinen taustatyö ja asiakkaan tilanteen tarkka kartoittaminen johtavat osaltaan korkeaan takaisinmaksuasteeseen. Intialaisen SKS Microfinancen takaisinmaksuaste on jopa 99,5 %. Organisaatio itse kertoo takaisinmaksun olevan näin korkea, sillä asiakkaiden lainantarpeet määritellään tarkasti, asiakkaat otetaan erittäin hyvin huomioon ja heitä kuunnellaan. SKS myöntää asiakkailleen myös henkivakuutuksia subventoidusti, eli vakuutusten myöntäminen maksaa organisaatiolle enemmän kuin mitä niistä saadaan tuloja. Tällä tavoin kuitenkin saavutetaan asiakkaan luottamus, ja takaisinmaksu on paremmin taattu. (Akula 2008)

Etenkin aasialaisessa kulttuurissa kasvojen menetys on erittäin epätoivottu ja pelätty asia. Malesialainen AIM myöntää ryhmälainojen lisäksi myös yksilölainoja, mutta jälkimmäistenkin takaisinmaksuaste on lähes sataprosenttinen. Kasvojen menetyksen pelko voi olla yksi syy siihen, miksi yksilöillekin myönnettyjen mikrolainojen takaisinmaksuaste on hyvin korkea. (Chan 2005)

Valitettavasti on havaittu, että korkeaan takaisinmaksuasteeseen voi liittyä myös epäterveitä toimintatapoja. Esimerkiksi Bangladeshissa on pantu merkille, että mikrolainaorganisaatioiden virkailijoiden koulutukseen kuuluu oleellisena osana takaisinmaksun tärkeyden korostaminen. Virkailijoiden painostuksesta on joissakin tapauksissa seurannut se, että virkailijat saattavat nöyryyttää maksuvaikeuksiin joutunutta henkisesti ja jopa fyysisesti. (Haaparanta 2011) Myös itse asiakkaiden on raportoitu turvautuneen äärimmäisiin keinoihin varmistessaan muiden lainapiiriläisten takaisinmaksukuria. Huonosti lainaansa hoitaneita on uhkailtu ja heidän talojaan on saatettu sabotoida. (Polakow-Suransky 2003)

Heikko ryhmän keskinäisen luottamuksen taso sekä tarvittu lainan suuruuden arvioinnin vaikeus vaikuttavat suoraan takaisinmaksuasteeseen negatiivisesti. Kenialaisessa Kenya Rural Enterprise Program (K-REP) -kansalaisjärjestössä keskityttiin mikrolainatoiminnan alussa liiaksi nopeaan leviämiseen ja kasvuun. Lainapiirit muodostettiin nopeasti, eikä keskinäistä luottamusta punnittu tai ehtinyt syntyä. Lainantarpeen suuruutta ei myöskään liiemmin arvioitu. Tästä seurasi paljon takaisin maksamatta jääneitä lainoja. (Elonheimo 2000)

Nigerialaisessa Anambran osavaltiossa tutkittiin vuonna 2007 otettujen mikrolainojen takaisinmaksuastetta ja havaittiin, että vain 30 % lainoista hoidettiin. Syitä huonolle menestykselle löydettiin useita, lähinnä mikrolainaorganisaatioiden toimintaan liittyviä. Mikrolainaorganisaatiot eivät tutkineet riittävästi tai lainkaan laina-asiakkaan taustoja ja yritysten toimintasuunnitelmia. Asiakkailla ei myöskään ollut juurikaan suunnitelmia takaisinmaksuun, eikä niitä lainaorganisaatioissa vaadittu. Myöskään asiakkaan taloudellista tilannetta ei valvottu. Lainoja myöntävät virkailijat olivat helposti lahjottavissa, ja lainoja myönnettiin silloinkin kun oli selvää, ettei niitä koskaan aiotakaan maksaa takaisin. Myös monet asiakkaat asennoituivat mikrolainoihin avustuksina, joiden takaisin maksaminen ei ole vaadittua. (Nkamnebe & Idemobi 2011) Erittäin huono mikrolainaorganisaatioiden ja -ohjelmien suunnittelu, johto ja toteutus johtavat siis erittäin helposti epätoivottuun lopputulokseen.

Hyvin menestyneiden mikrolainaorganisaatioiden takaisinmaksuasteet ovat hämmästyttävän suuria siihen nähden, kuinka köyhiä heidän asiakkaansa ovat. Organisaatioiden mukaan takaisinmaksu varmistetaan tiukalla monitoroinnilla, ryhmäpaineella ja tiuhaan kerättävillä maksuilla. Tutkimukset paljastavat kuitenkin myös muita merkittäviä syitä. Tiukan monitoroinnin sijasta viikottaisten tapaamisten hedelmällisin anti voikin olla ryhmän tuki ja mentorointi. Myöskään luotettavuus ei ole pelkästään yhdensuuntaista. Luotettavalla mikrolainaorganisaatiolla on luotettavia asiakkaita. Huonosti järjestetty mikrolainaohjelma voi olla katastrofaalinen pettymys niin lainan tarjoajille kuin niiden tarvitsijoille.

On suorastaan hämmentävää, kuinka samalla tavoin lähes kaikki mikrolainaorganisaatiot toimivat. Lähes säännönmukaisesti organisaatiot tarjoavat vuoden mittaisia lainoja, joita maksetaan viikon välein. Viikkoaikataulu kuitenkin nostaa merkittävästi lainojen kustannuksia, joten voisi olla perusteltua muunnella sitä joissakin tapauksissa. On tietenkin järkevää monitoroida tarkasti uutta lainaajaa, kun on kyse vakuudettomasta lainasta. Kuitenkin, mikäli lainaaja on jo osoittanut olevansa luottamuksen arvoinen esimerkiksi puolen vuoden tai usean lainan ajan, voisi olla järkevää harventaa takaisinmaksuaikataulua. Myös laina-asiakas hyötyisi siitä alentuneina kustannuksina.

3.2. Säästöt

Monet mikrolainaorganisaatiot kuten bangladeshilainen Grameen Bank sekä kenialainen K-REP myöntävät mikrolainoja tarvitseville vain, mikäli he sitoutuvat samalla organisaation talletusohjelmaan. Samalla kun lainaa lyhennetään, on talletettava pieni summa pankkiin. Talletus toimii sekä lainan vakuutena, että signaalina organisaatiolle siitä, että lainaajalla on takaisinmaksukykyä. (Elonheimo 2000)

Indonesialainen Bank Rakyat Indonesia (BRI) keskittyykin nimenomaan talletusten hoitoon, vaikka se onkin myös mikrolainojen myöntäjä. Sen keskeisenä ajatuksena on tarjota erilaisia talletustilejä erilaisiin tarpeisiin, ja talletusten avulla myöntää mikrolainoja yrittäjille. BRI on huomannut, että erittäin köyhilläkin on suuri halukkuus päästä käsiksi talletuskeinoon, joka on turvallinen, ja jonka talletuskorko kattaa inflaation. BRI on menestynyt taloudellisesti hyvin. Tämän nähdään johtuvan nimenomaan siitä, että se

tarjoaa asiakkailleen haluttuja ja räätälöityjä säästämistuotteita ja niiden lisäksi mikrolainoitusta. (Hartungi 2007)

Säästämällä mikrolainan takaisinmaksun rinnalla voi olla myös toinen ulottuvuus kuin ainoastaan lainan vakuus. Mikäli mikrolainan avulla yksityisyrittäjän aloittanut tai olemassaolevaa yksityisyrittäjää kehittänyt henkilö menestyy yrittäjänä, hänelle voi kertyä suurentuneiden tulojen ansiosta säästöjä. Näillä säästöillä yksityisyrittäjää on mahdollista laajentaa ja kehittää edelleen jopa suuremmaksi yritykseksi. Suuremmat yritykset yleensä tarvitsevat myös työvoimaa yrittäjän itsensä lisäksi, ja tämä voi edesauttaa koko talouden kehittymistä. (Ahlin & Jiang 2008)

Säästäminen monissa kehitysmaissa virallisia kanavia käyttäen voi olla haasteellista ilman mikrolainaorganisaatioita. Onkin mahdollista, että jotkut saattavat käyttää lainoja myös vahvasti säästämistarkoituksessa. On muistettava, että mikrolainat ovat auttamisulottuvuudestaan huolimatta aina velkaa. Yksittäisen ihmisen taloudellisen tilanteen ja suuremmissa mittakaavassa koko valtion talouden kohentaminen yksinomaan velalla ei liene pitkällä aikavälillä järkevää tai kannattavaa. Voikin olla niin, että mikrolainaorganisaatioiden mahdollistama säästäminen on yhtä tärkeää ellei jopa tärkeämpää köyhyyden vastaisessa taistelussa kuin pelkät lainat. Säästöillä on suuri merkitys etenkin kun on kyse köyhyydestä nimenomaan haavoittuvuutena.

3.3. Korot

Mikrolainojen korot ovat yleisesti ottaen huomattavasti korkeampia kuin perinteisten rahoituslaitosten tarjoamien lainojen korot. Esimerkiksi Grameen Bankissa nimellinen korko on kyllä yhtä suuri kuin muissakin pankeissa, mutta pakolliset viikottaiset säästöt kasvattavat todellista vuosikorkoa huomattavasti. (Eloheimo 2000) Myös meksikolaisessa AISol-pankissa korko on kiinteä, 20 % tai 30 %, mutta pakollinen 25 % säästötalletus nostaa todellista vuosikorkoa. Ennen kuin laina on maksettu kokonaan, pakollinen säästö toimii myös lainan vakuutena. (Barboza & Barreto 2006) Ugandassa mikrolainojen tyypillinen korko voi olla esimerkiksi kaksi tai kolme prosenttia kuukaudessa. Koron määrä pysyy kiinteänä koko laina-ajan ja se määräytyy alkuperäisen lainasumman mukaan. Näin ollen mikrolainan todellinen vuosikorko voi

nousta jopa yli 50 prosentin. Yksityisiin rahanlainaajiin verrattuna näinkin korkea korko voi olla jopa edullinen. (Ora 2010) Kun lasketaan mikrolainojen todellisia vuosikorkoja ottamalla pakolliset säästöt huomioon, on muistettava että ne ovat kustannuksia vain lainan takaisin maksun ajan. Kun laina on kokonaan maksettu, pakolliset säästöt ovat asiakkaan vapaasti käytettävissä.

Korkeat korot selittyvät korkeilla transaktiokustannuksilla. On kalliimpaa hallinnoida valtavaa joukkoa hyvin pieniä lainoja kuin pienempää joukkoa suuria lainoja. Lähes kaikki mikrolainaorganisaatiot noudattavat myös viikottaisten takaisinmaksujen aikataulua, ja näin kokouksia asiakkaiden ja organisaation työntekijöiden välillä on huomattavan paljon. (Field & Pande 2008)

Transaktiokustannukset eivät ole ainoa syy, joka nostaa korkoja. Useiden kehitysmaiden ongelmana on korkea inflaatio. Mikrolainan koron on pakko kattaa kustannusten lisäksi inflaation tuhoama osuus pääomasta, jotta toiminta voisi olla kannattavaa. Näin ollen asiakkaan maksama reaalin todellinen vuosikorko on jälleen korkeampi. (Barboza & Barreto 2006) Mikäli valtiota vaivaa hyperinflaatioksi kutsuttu tila, ei mikrolainoja tai ylipäänsä mitään lainoja liene mahdollista myöntää.

Voisi ajatella, että korkokatto voisi olla yksi keino estää ylisuurien korkojen perimistä. Mikrolainaorganisaatioiden kattojärjestö CGAP ei kuitenkaan suosita korkokattoja. Katot vaikeuttaisivat lainan myöntämistä, sillä pienillä lainoilla on suhteessa suuremmat kustannukset esimerkiksi transaktiokustannuksina kuin suurilla lainoilla. Tällöin osa lainan tarvitsijoista jäisi lopulta kokonaan ilman lainaa. (CGAP 2006) Samaa ilmiötähan esiintyy länsimaissa alueilla, joissa käytetään minimipalkkoja tai vuokra-asuntojen vuokrakattoja. Katot jättävät aina osan tarvitsijoista ilman työtä tai asuntoa, vaikka he olisivat valmiita maksamaan asunnosta enemmän tai tyytymään pienempään palkkaan.

Kuten millä tahansa markkinoilla, on mahdollista että mikrolainojen markkinoilla voi syntyä kilpailua. Mikäli havaitaan, että jonkin alueen köyhillä ihmisillä on pienistä tuloistaan huolimatta lainapotentiaalia, voi laina-asiakkaista ja samalla säästöasiakkaista syntyä kilpailua. Mikäli markkinat tällaisessa tilanteessa toimivat tehokkaasti, on korkojen aleneminen väistämätöntä. (Moyo 2009)

Joskus kilpailu kuitenkin kääntyy lainan tarvitsijaa vastaan. Esimerkiksi Boliviassa mikrolainamarkkinat ovat hyvin kilpaillut. Lainan tarvitsijat saattavat ottaa toisesta pankista uutta lainaa vanhan lainan kattamiseksi, ja näin joutuvat lainakierteeseen. (Elonheimo 2000)

Virallisia tahoja merkittävästi korkeampien korkojen vuoksi mirolainoja pidetään myös koronkiskontana, jossa hyväksikäytetään lainan ottajan heikkoa asemaa ja tietämättömyyttä. Näin ajateltuna, mikrolainat eivät juuri eroa Yhdysvalloissa suuresti epäonnistuneista subprime-lainoista. (Haaparanta 2009) On myös kritisoitu sitä, että kouluttamattomat asiakkaat eivät välttämättä ymmärrä korkojen todellisia kustannuksia, vaikka mikrolainaorganisaatio ne asiakkaalle esittelisikin (Kar & Mohanty 2009).

Länsimaisesta näkökulmasta mikrolainojen korot ovat pöyristyttäviä, etenkin kun kyse on yleensä korkeintaan vain muutaman sadan dollarin lainoista. Korkojen taso on kuitenkin ymmärrettävissä, kun otetaan huomioon korkeat transaktiokustannukset sekä lainojen riskisyys. Toisaalta, aiemmin on jo todettu että huolellisen toiminnan, ryhmälainausmekanismin ja luotettavuuden ansiosta takaisinmaksuaste voi olla todella korkea. Onko siis täysin perusteltua väittää, että mikrolainat olisivat sen riskisempiä kuin muutkaan lainat? Transaktiokustannuksiakin voitaisiin vähentää esimerkiksi aiemmin käsitellyllä takaisinmaksuajan muokkauksella. Mikrolainojen korkokehitystä voi olla vaikea tai jopa mahdoton arvioida, mutta on mahdollista, että mikrolainamarkkinoiden ja kilpailun kehittyessä myös korot voivat tasaantua.

3.4. Naisten asema

Köyhyyden vastaisessa taistelussa kiinnitetään erityisen paljon huomiota naisen aseman parantamiseen. Etenkin kehitysmaissa naisten sosiaalinen asema voi olla huomattavasti heikompi kuin miesten, joten heidät on perinteisesti sivuutettu helposti yritystoiminnassa ja lainakelpoisuudessa. (Chan 2005) On kuitenkin todettu, että naiset ovat jossakin määrin luotettavampia lainan takaisinmaksajia kuin miehet. Naisten aseman parantuminen ja heidän tulojensa kasvu parantavat myös heidän perheidensä toimeentuloa suuremmin kuin miesten. (Microcredit Summit 2011a) Naisten on todettu myös olevan luotettavampia lainapiiriläisiä, sillä he tukevat maksuvaikeuksiin joutunutta

piiriläistä todennäköisemmin kuin miehet miesten lainapiireissä (Akula 2008). Lienee myös niin, että monissa miesten asemaa korostavissa kulttuureissa naisten potentiaali yritystoiminnassa ja mahdollisissa uusissa innovaatioissa sivuutetaan helposti kokonaan.

Naisten taloudellisen aseman parantaminen vaikuttaa heidän perheidensä toimeentulon parantumisen lisäksi usein myös heidän lastensa ravitsemukseen, koulutukseen ja terveyteen. Bangladeshissa tehdyn tutkimuksen perusteella alueilla, joilla mikrolainat ovat vaurastuttaneet naisia käytetään enemmän rahaa terveydenhuoltoon ja sairauksien parantamiseen kuin aiemmin. Pelkän taloudellisen vaurastumisen lisäksi mikrolainaohjelmiin osallistuneet bangladeshilaiset naiset saivat enemmän valtaa perheen päätöksenteossa, heidän sosiaalinen verkostonsa kasvoi ja heidän mahdollisuutensa liikkua paranivat. Miesten osallistuminen mikrolainaohjelmiin ei sen sijaan vaikuttanut perheen naisen tai lapsien taloudelliseen tai sosiaaliseen hyvinvointiin. Tämä voi osittain johtua siitä, että usein kehitysmaissa perheen mies on jo valmiiksi ilman mikrolainaohjelmaan osallistumistakin se osapuoli, joka tuo perheelle tuloja. Miehellä myönnetyn mikrolainan vaihtoehtoiskustannus voikin joskus olla miehen tuomat muut tulot esimerkiksi palkkatyöstä. (Pitt & al 2006, Haque & Harbin 2009)

Köyhissä oloissa elävät naiset kohtaavat enemmän parisuhdeväkivaltaa kuin hyvässä sosio-ekonomisessa asemassa elävät. Etelä-Afrikassa tehdyn tutkimuksen mukaan mikrolainaohjelmien pitkäaikaisvaikutuksina olikin koti- ja parisuhdeväkivallan vähentymistä. Tämä johtui osaltaan mikrolainaohjelman ohessa saadusta koulutuksesta, mutta myös naisten itseluottamuksen ja itsearvostuksen kohoamisesta. Köyhyys nimenomaan voimattomuutena siis väheni. (Kim & al 2007) Myös Bangladeshissa on havaittu sama ilmiö. Grameen Bankin naisasiakkaita ja lainaa ottamattomia naisia tutkittaessa havaittiin, että lainaa saaneiden naisten asema perheen sisäisessä päätöksenteossa oli parempi kuin lainaa ottamattomien naisten. (Osmani 2007) Itsearvostuksen kohoaminen on nähty Bangladeshissa myös perhe-elämän ulkopuolisilla alueilla. Naisten äänestysaktiivisuus ja ehdolle asettuminen paikallisissa vaaleissa on kohonnut merkittävästi alueilla, joilla naiset ovat käyttäneet paljon mikrolainaohjelmia. (Polakow-Suransky 2003)

Bangladeshissa on havaittu naisten aseman paranemisen lisäksi myös päinvastaista ilmiötä. Grameen Bankin asiakkaita tutkittaessa on huomattu että osa naisille myönnettyistä yrityslainoista onkin mennyt epäsuorasti perheen miehen päättämiin hankintoihin. Näin ollen nainen on joutunut takaisinmaksuvaikeuksiin ja alkuperäistä tilannetta suurempaan taloudelliseen ahdinkoon. (Elonheimo 2000) Myös Pakistanilaisessa The First Microfinance Bankissa suurin osa lainan saajista on naisia. Huomionarvoista on kuitenkin se, että lähes kaikki lainan saajat ovat myös naimisissa. (Alam & al 2010) Tässäkin tapauksessa onkin siis mahdollista, että vaikka virallinen lainan saaja on perheen vaimo ja äiti, lainan saaja on tosiasiallisesti koko perhe.

Varmasti useimpien mielestä toimiva yhteiskunta on tasa-arvoinen. Kehityksen kannalta on erittäin merkittävää, että mikrolainajoinstituutit ottavat tavoitteekseen naisten aseman parantamisen. Kuitenkin, jos lainoja tarjotaan ainoastaan naisille, sisältää se joitakin vaaroja. Naiset saattavat kokea perheensisäistä painostusta lainanottoon, vaikka tosiasiasa lainan tarvitsija olisikin perheen mies. Toisaalta, jos naisia lainan kohteina suositaan, samalla saatetaan syrjiä miehiä. Paras tilanne varmasti olisi, että kaikilla lainan tarvitsijoilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet ja velvollisuudet mikrolainojen hyödyntämisessä. Kenties naisten aseman parantaminen nykypäivänä mahdollistaa sen, että tulevaisuudessa kehitysmaissakin naisten ja miesten välinen tasa-arvo toteutuu luontevammin.

3.5. Köyhyys

Pitäviä todisteita mikrolainojen avulla voitettua absoluuttisesta köyhyydestä on hankala löytää. Osittain tämä voi johtua siitä, että mikrolainatoiminta on ilmiönä verrattain nuori, mutta köyhyyden poistaminen on pitkä ja aikaavievä prosessi. Alueilta, joilla mikrolainat ovat toimineet kauimmin ja ovat osittain vakiinnuttaneet asemansa eli Bangladeshista ja Intiasta, on kuitenkin saatu positiivisia tuloksia. Vuosina 1990-2008 mikrolainoja saaneista bangladeshilaisperheistä 2 miljoonaa perhettä (10 miljoonaa henkeä) nousi absoluuttisen köyhyysrajan yläpuolelle. Intiassa vastaavana aikana 9 miljoonaa mikrolainaa käyttänyttä perhettä eli 45 miljoonaa henkeä nousi absoluuttisen köyhyysrajan yläpuolelle. (Micro Credit Summit 2011b) Määrät ovat itse asiassa

merkittäviä, kun niitä vertaa kyseisten maiden absoluuttisessa köyhyydessä eläviin. Vuonna 2005 Bangladeshissa noin puolet väestöstä eli absoluuttisessa köyhyydessä (75 miljoonaa henkeä) ja Intiassa noin 40 % (500 miljoonaa henkeä) (World Bank 2005).

Grameen Bankin toiminnan vaikutuksista tehdyissä tutkimuksissa on ilmennyt, että pankin vaikutuspiirissä köyhyys ja erityisesti äärimmäinen köyhyys on vähentynyt huomattavasti. Työttömyys ja vajaatyöllisyys ovat vähentyneet kun lainaajat ovat perustaneet yrityksiä, ja mahdollisesti siirtyneet pois maatalouden palkkatöistä. Tämä on vaikuttanut myös palkkatöihin jääneiden tuloihin, sillä työvoiman vähentyminen on nostanut palkkoja. (Elonheimo 2000) Mikrolainat voivat näin vaikuttaa siis myös välillisesti mikrolainojen ulkopuolella oleviin ihmisiin. Samalla kun palkansaajien palkat nousevat, myös tulojakauma voi tasautua, kun hyvin toimeentulevien yrittäjien voitoista suurempi osa siirtyy köyhimpien palkollisten tuloiksi. Tosin tämä aiheuttaa kiristyvää kilpailua ja mahdollisia konkursseja jo valmiiksi hyvin menestyvissä yrityksissä ja voi pahimmillaan aiheuttaa jopa kokonaistalouden heikkenemistä. Näin mikrolainat kääntyisivätkin alkuperäistä köyhyyden vähentämisen tarkoitusta vastaan. (Ahlin & Jiang 2008) Mikrolainojen sanotaan aiheuttavan positiivista kierrettä. Köyhyydestä nousut yksilö parantaa myös ympärillään olevien taloudellista asemaa ja koko yhteisö hyötyy. Köyhyydestä nouseminen ei tarkoita ainoastaan rahallisten tulojen lisääntymistä, vaan parempaa ravitsemusta, terveydenhuoltoa ja koulutusta. (Moyo 2009) Nämä taas vähentävät kaikkienensa voimattomuutta, joka on yksi köyhyyden ilmenemismuoto.

Mikrolainojen avulla voitettu köyhyys on kuitenkin hidas prosessi. Köyhyysrajan alapuolella elävän asiakkaan taistelu rajan yläpuolelle kestää keskimäärin viisi vuotta. Kokonaan mikrolainojen apua tarvitsemattomaksi asiakas pääsee keskimäärin kahdeksan vuoden työn jälkeen. (Haque & Harbin 2009) Köyhyyden vähentyminen yhden mikrolainan avulla yksittäisen ihmisen tai perheen kohdalla voi myös olla melko vaatimatonta. Tansanian maaseudulla tehdyn tutkimuksen mukaan lainan ottaneet henkilöt ilmoittivat heidän yrityksensä menestyvän hieman paremmin kuin ennen lainaa, mutta vaikutusta elämänlaatuun he eivät ainakaan vielä olleet havainneet. Mikrolainojen lyhytaikaiset vaikutukset olivat siis selviä, mutta pitkäaikaisvaikutuksia niillä ei välttämättä ollut. (Ssendi & Anderson 2009)

Mikrolainaorganisaatioilla voi olla merkittävä asema taistelussa köyhyyttä vastaan voimattomuuden vähentämisen lisäksi ennen kaikkea haavoittuvuuden vähentämisessä. Äärimmäisessä köyhyydessä elävät usein rahoittavat elämänsä ja tasoittavat vuoden aikana syntyviä tulokuoppia ja tulopiikkejä lainaamalla lähipiiriltään ja lähipiirilleen. Tällöin on kuitenkin aina vaara siitä, ettei lainaa anneta tai omia rahoja saada takaisin ainakaan tarvitulla hetkellä. Mikrolaina-organisaatioiden lainat ja säästöt tasaavatkin taloudellista epävakautta huomattavasti luotettavammin. Vaikka mikrolaina usein myönnetäänkin yritystoimintaan, menee suuri osa lainoista todellisuudessa kuitenkin jokapäiväisen elämän rahoittamiseen. (Rosenberg 2010) Haavoittuvuudelta suojautuminen voidaan nähdä myös niin, että vaikka rahamäärässä mitattuna köyhyys ei mikrolainan avulla vähentyisikään, se ainakin estää köyhyyttä syventymästä enää enempää. (Haque & Harbin 2009)

Mikrolainaorganisaatioiden, joiden taustalla ei ole valtiota tulisi pystyä kattamaan kulunsa omalla toiminnallaan. Muuten ne ovat ikuisesti lahjoitusten ja tukien varassa. (CGAP 2006) Tästä voi olla seurauksena se että kaikki mikrolainaorganisaatiot eivät tavoita kaikkein köyhimpiä, eivätkä korkeiden kustannuksien vuoksi välttämättä edes pyri siihen. Toisaalta mahdollisia kannattavia yritystoimia tuettaessa positiiviset kerrannaisvaikutukset voivat helpottaa köyhällä alueella myös kaikkein köyhimpien asemaa. Mikrolainalla yritystoimintaansa rahoittava henkilö voi esimerkiksi tarvita työvoimaa ja palkata apulaisia kaikkein köyhimmistä kansalaisista. Esimerkiksi bolivialaisilla PRODEMilla ja BancoSolilla lainan saannin ehtona on jo markkinoilla toimiva yritys (Elonheimo 2000). Kenties juuri eniten kritiikkiä mikrolainat saavat juuri siitä, etteivät ne tavoita kaikkein suurimmassa köyhyydessä eläviä ihmisiä, eivätkä näin välttämättä tosiasiallisesti vähennä köyhyyttä. (Alam & al 2010) Myös syrjäisillä maaseuduilla asuvat köyhät voivat helposti jäädä mikrolainojen saavuttamattomiin. Mikrolaina-organisaatiot saattavat kokea harvemmin asutuille ja köyhemmille maaseuduille levittäytymisen liian kalliina ja hankalana. (Ssendi & Anderson 2009) Sen lisäksi, että mikrolaina-organisaatiot ovat haluttomia tarjoamaan lainoja kaikkein köyhimmille, ovat nämä ihmiset itsekin sitä mieltä, että lainan ottaminen on liian suuri riski. Heiltä voi puuttua tarvittavaa tieto-taitoa, sosiaalisia verkostoja ja itseluottamusta, jotta lainan ottaminen hyödyttäisi heitä. (Haque & Harbin 2009)

Intialainen SKS Microfinance on halunnut tarttua nimenomaan tähän epäkohtaan, joka jättää kaikkein köyhimmät ilman lainamahdollisuutta, kun keskitytään siihen, että voidakseen toimia mikrolainamarkkinoilla, on organisaation toiminnan rahoitettava itse itsensä. SKS on ratkaissut ongelman hakemalla ulkopuolista riskirahoitusta sijoittajilta, eikä se ylenkatso kaikkein köyhimpien lainatarpeita. Sen sijaan marginaalinen voitto, joka kaikkein köyhimpien tarvitsemista parinkymmenen dollarin lainoista saadaan kasvaa suureksi kun volyyymi on riittävän suuri. SKS:llä on miljoonia asiakkaita, ja kasvuvauhti on kiivas. (Akula 2008)

Eräs huomionarvoinen mikrolainojen köyhyyden vähentämistä koskeva kritiikki liittyy siihen, että mikrolainoja myönnetään yleisesti lähinnä yksityisyrittäjille ja yksityisyrittäjiksi aikoville. Todellisuudessa kuitenkin suuremmassa mittakaavassa toimiva yrittäjyys, jossa palkataan työntekijöitä ja mahdollisesti innovoidaan on sitä yrittäjyyttä, jolla on yhteiskunnallista merkitystä. Kun mikrolainat kuitenkin kohdistetaan vain yksityisyrittäjille, niiden taloudellinen vaikutus jää yleensä vain tämän yhden yksilön talouden parantamiseen. Suuremmassa luokassa toimivia yrittäjiä mikrolainat eivät kosketa. (Ahlin & Jiang 2008)

Koulutuksella on suuri merkitys tulevien sukupolvien köyhyyden estämisessä. Esimerkiksi Pakistanissa tehdyssä tutkimuksessa kolme neljästä mikrolainaa hyödyntäneestä ihmisestä kertoo, että heidän lapsillaan on lainan ansiosta parempi koulutus. (Alam & al 2010) Malesialainen Amanah Ihtiar Malaysia (AIM) tarjoaa mikrolaina-asiakkailleen myös opintolainoja, jotka on tarkoitettu asiakkaiden lasten koulutukseen (Chan 2005). Vaikutus on siis selvästi kaksitasoinen. Ilman mikrolainaa näiden köyhien ihmisten lasten olisi osallistuttava perheen elannon hankkimiseen, ja toisaalta ilman opintolainaa he eivät pystyisi osallistumaan koulutukseen.

Loppujen lopuksi, mikrolainat ovat joka tapauksessa aina velkaa. Mikrolainojen kritiikkiä kohdistetaan paljon siihen, että köyhimpien auttaminen perustetaan pakottamalla heidät velkaantumaan. Kriitikoiden mukaan parempia auttamiskeinoja voisivat joissain tapauksissa olla mieluummin suora apu, jota ei tarvitse maksaa takaisin ja ennen kaikkea väestön koulutus. Mikrolainat vaikuttavat kyllä mahdollisuuksiin työllistää

itsensä, mutta se ei välttämättä riitä, jos hyvinvointia halutaan parantaa kokonaisvaltaisesti. Jotta mikrolainaorganisaation toiminnalla olisi todellista vaikutusta köyhyyteen, sen tulisi tarjota myös liikkeenharjoittamisen, markkinoinnin ja johtamisen koulutusta sekä verkostoitumismahdollisuuksia. Ilman näitä kehittäviä toimenpiteitä asiakkaan yritys jää todennäköisesti pienimuotoiseksi, eikä todellista kehitystä tapahdu. Yksityiselämän puolella etenkin ihmisten terveyttä ja omaisuutta suojaavat vakuutukset olisivat ensiarvoisen tärkeitä. Mikrorahoitus voikin siis olla toimiva apukeino, mutta vain mikäli siihen liittyy myös muuta tukea, jotta köyhyydestä voisi nousta. (Polakow-Suransky 2003, Shetty 2008)

Mikrolainojen avulla saavutettu parempi taloudellinen asema on edesauttanut joissain tapauksissa myös omistajuuden kasvua kehitysmaissa. Esimerkiksi Grameen Bankin asiakkaat ovat pystyneet ostamaan itselleen maata tai lunastamaan rahanlainaajille pantiksi menettämänsä maat takaisin. Myös pankin asuntolainaohjelma on edesauttanut uusien kestävämpien talojen rakentamista. (Elonheimo 2000) Aivan aina mikrolainojen käyttö ei ole vaikuttanut omistajuuden kasvuun. Esimerkiksi Tansanian maaseudulla tehdyn tutkimuksen mukaan mikrolainan käyttäminen ei vaikuttanut millään tavalla kotitalouden omaisuuteen. (Ssendi & Anderson 2009)

On hankala todeta yksiselitteisesti mikrolainojen vaikutusta köyhyyden vähentämisessä. Vaikutukset voivat näkyä selvemmin vasta useiden vuosien kuluttua, kun mikrolainat ovat vakiinnuttaneet asemansa kehitysmaissa. Maista, joissa mikrolainoja on myönnetty kauan on saatu positiivisia tuloksia, ja voidaankin toivoa, että samanlaista kehitystä tapahtuisi muuallakin. Toisaalta, voi olla vaikeaa erottaa mikrolainojen vaikutusta ja kaikkien muiden tekijöiden vaikutusta mikäli köyhyyden todella todetaan vähentyneen.

Ehkä mikrolainojen vaikutus ei vielä näykään rahassa mitatun köyhyyden vähentämisessä, vaan parhaiten haavoittuvuuden ja voimattomuuden lieventämisessä. Vasta sen jälkeen kun haavoittuvuus ja voimattomuus on ainakin jollain tasolla voitettu, on mahdollista saavuttaa rahamääräistä vaurastumista. Lasten koulutuksella on erittäin

suuri merkitys tulevaisuuden sukupolvien köyhyyden ehkäisyssä, ja siihen mikrolainajärjestöjen olisikin ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota.

3.6. Internetin vertaislainapalvelut

Edellä käsiteltiin mikrolainajärjestöjen toimintaa kehitysmaissa. Internetin leviämisen myötä mikrolainoihin on syntynyt myös toisenlainen lähestymistapa. Niin kutsuttujen peer-to-peer-lainasivustojen eli vertaislainasivustojen avulla useat yksittäiset ihmiset voivat lainata rahaa mikrolainoija tarvitseville, olivatpa lainan myöntäjät ja tarvitsijat missä päin maailmaa tahansa. Kappaleessa esitellään joitakin vertaislainaustapoja muutaman erilaisen vertaislainapalvelun kautta.

Useimmiten vertaislainapalveluissa lainan tarvitsijan lainasumma koostuu kymmenien, joskus jopa satojen lainan myöntäjien pienistä yksittäisistä sijoituksista. Lainan korko voi olla joko palvelussa valmiiksi määritelty tai huutokaupattu. Lainan huutokaupassa lainan myöntäjät saavat valita itse korkovaatimuksensa omille lainaajilleen. Kun lainan tarvitsijan tarvitsema summa on kasassa, uudet koroltaan edullisemmat huudot syrjäyttävät vanhoja huutoja kalleimmasta päästä. Näistä lainan myöntäjien asettamista erisuuruista koroista lasketaan koko lainan lainan myöntäjille maksettava korko painotettuna keskiarvona. Mikäli huutokaupan päättyessä lainasumma on kokonaan kasassa ja korko on korkeintaan lainan ottajan asettaman korkokaton suuruinen, laina toteutuu. (CNN 2011)

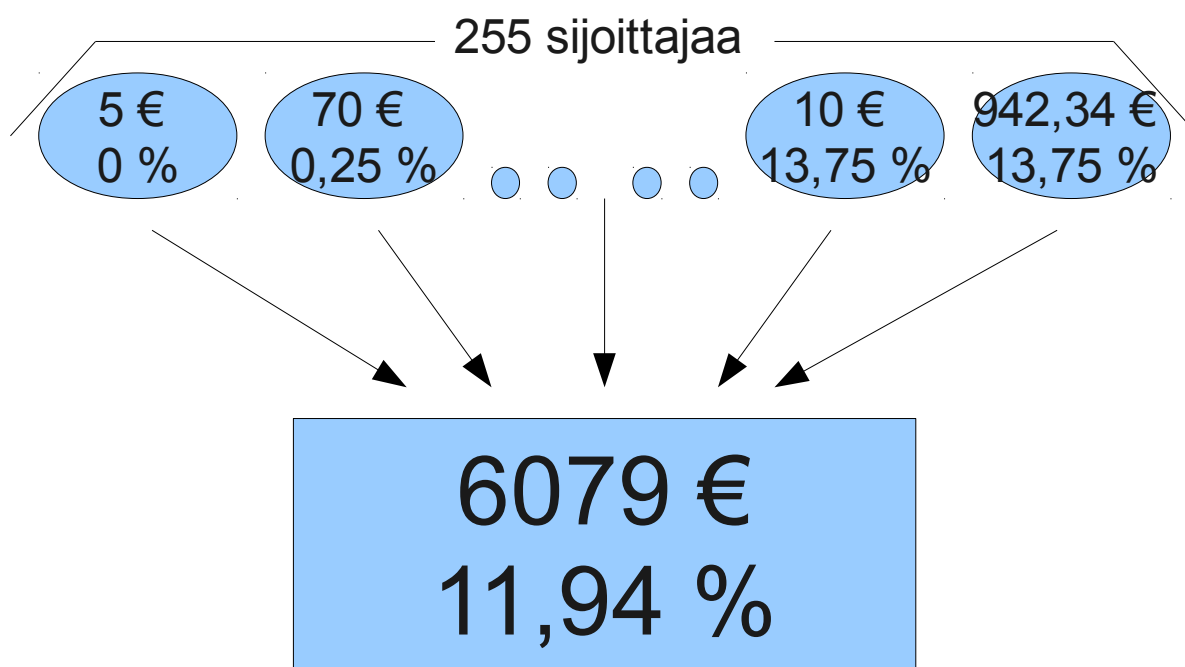
Varmasti maailmanlaajuisesti tunnetuin vertaislainapalvelu on yhdysvaltalainen Kiva. Se on perustettu vuonna 2005, ja sillä on ollut yhteensä noin 600 tuhatta asiakasta. Takaisinmaksuaste on lähes 100 %. Kiva toimii välittäjänä yksityisen lainan myöntäjän ja lainan tarvitsijan mikrolainajärjestön välissä. Yhteistyöjärjestöjä ja näin ollen lainan tarvitsijoita on monissa kehittyvissä maissa. Kiva toimii hyväntekeväisyyspohjalta, eli se ei itse peri korkoa lainan ottajalta tai mikrolainajärjestöltä, eikä näin myöskään tilitä korkoa lainan myöntäjälle. Sen sijaan mikrolainajärjestö perii asiakkaaltaan korkoa samaan tapaan kuin mikrolainajärjestöissä yleensäkin. Kun laina-asiakas maksaa takaisin lainansa, voi lainan antaja lainata saman summan eteenpäin jollekulle toiselle tarvitsijalle tai vaihtoehtoisesti nostaa rahat omaan

käyttöön. (Kiva 2011) Toiminnan taustalla ovat siis aivan tyypilliset mikrolainaorganisaatiot, mutta toiminnan rahoitus eli toisinsanoen riski on nykyaikaista teknologiaa avuksi käyttäen ulkoistettu länsimaisille auttamishaluille ihmisille. Mahdollinen voitto kuitenkin jää kuitenkin mikrolainaorganisaatiolle. Oikeastaan tällainen toiminta voitaisiin nähdä auttamishaluisten hyväksikäyttönä, mutta rationaalisen lainaajan kannalta se on täysin puhdasta hyväntekeväisyyttä. Kiva ei tosin mitenkään näkyvästi mainosta joskaan ei peittelekään sitä, että korkoa kyllä peritään mutta ei pääoman lainaajalle. Lainajan on hyväksyttävä se, että korkoa lainasta ei saa, mutta pääoman menetyksen riski on silti olemassa. Kiva voikin siis olla hyvä vaihtoehto henkilölle, joka ei usko suoraan apuun, mutta ei halua itse hyötyä avustuksestaan.

Tanskalaisella vuonna 2006 perustetulla MyC4:lla on ollut yhteensä noin 7000 asiakasta, eli kyse on paljon vaatimattomammasta toiminnasta kuin Kivalla. Myös MyC4 toimii välittäjänä lainan myöntäjän ja lainan tarvitsijan käyttämän mikrolainaorganisaation välillä. Se lähestyy vertaislainausta kuitenkin toisenlaisesta näkökulmasta kuin Kiva. Ensinnäkin, se on voittoa tavoitteleva yritys, ei hyväntekeväisyysjärjestö. Toiseksi, MyC4 tarjoaa lainanmyöntäjäpuolen asiakkailleen mahdollisuuden valita, haluavatko he harjoittaa puhdasta hyväntekeväisyyttä, tuottavaa sijoitustoimintaa vai jotakin tältä väliltä. Lainat huutokaupataan, ja sijoittaja saa itse päättää korkovaatimuksensa. (MyC4 2011a)

Seuraavaksi esitetään havainnollistava esimerkki vertaislainan rakenteesta. Esimerkissä on käytetty todellista lainaa, jonka ottaja on ruandalainen Joy Ingabire. (MyC4 2011b) Hän on hakenut 6097 euron mikrolainaa MyC4-palvelun kautta liiketoimintansa laajennukseen. Korkokatokseen hän on ilmoittanut 12 % p.a. Yhteensä 255 sijoittajaa on voittanut lainan huutokaupassa ja myöntänyt Joy Ingabirelle lainan, jonka edullisin osasijoitus on koroltaan 0 % ja suuruudeltaan 5 euroa. Suurin huutokaupassa voittanut korkovaatimus on 13,75 %. Lähinnä huutokaupassa häviämisen vaaraa on ollut sijoitus, joka on suuruudeltaan 942,34. Summa kielii siitä, että sijoittaja olisi ollut halukas sijoittamaan suuremman summan, mutta osa huudosta on pudonnut kilpailussa pois. Lainan antaja, joka vaatii lainalleen korkoa vähemmän kuin inflaation verran toimii selkeästi tavoitteenaan puhdas hyväntekeväisyys. Hän todennäköisesti haluaa tukea

kyseisen kehitysmaan asukkaan liiketoimintaa saamatta itse mitään vastinetta. Sen sijaan korkeimman huutokaupassa voittaneen eli 13,75 prosentin tuottovaatimuksen tehneiden sijoittajien tavoitteena on ollut selkeästi paras mahdollinen korkotuotto. Kaikkien osasijoitusten painotettuna keskiarvona laskettu sijoittajille maksettava korko on 11,75 %, joka on vähemmän kuin lainan ottajan korkokatto, joten laina toteutui. Todellinen vuosikorko sen sijaan on huomattavasti suurempi, noin 60 %. Suurin osa korosta menee mikrolainaorganisaatiolle ja toinen pienempi osa MyC4:lle. Joy Ingabiren kuolettaessa lainaa jokainen lainan myöntäjä saa takaisin oman osuutensa lainapääomasta ja korkovaatimuksensa mukaisen koron. Kuviossa 1 on esitetty esimerkkilainan rakenne pääpiirteittäin.

Kuvio 1. Esimerkkilainan rakenne

Kuvion yläreunassa ovat kaikki yksittäiset sijoitukset korkovaatimusjärjestyksessä. Näistä pienistä sijoituksista muodostuu koko lainan summa sekä korkovaatimus.

Yhdysvaltalainen vuonna 2009 perustettu United Prosperity lähestyy mikrolainoja eri kulmasta kuin vain välittämällä rahoitusta. United Prosperityn kautta voi nimittäin taata lainantarvitsijan lainan tämän käyttämässä mikrolainaorganisaatiossa. Jokaista

takaukseen annettua dollaria vastaan organisaatio myöntää kaksi dollaria lainaa. Kun lainan ottaja on maksanut lainansa kokonaan takaisin, takaaja saa rahansa takaisin, ja voi taata toisen lainan tai nostaa rahat itselleen. (United Prosperity 2011) Jälleen, United Prosperityn kautta auttaminen on puhdasta hyväntekeväisyyttä kuten Kivankin kohdalla, sillä takaaja ei itse saa korko- tai muita tuloja.

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman aiheena on kehitysmaiden köyhille ihmisille tarkoitetut mikrolainat. Ihmisillä ympäri maailman on erilaisia lainan tarpeita, esimerkiksi yritystoiminnan rahoittamiseen. Perinteiset pankit ja rahoituslaitokset myöntävät lainoja, mutta yleensä vain vakuuksia vastaan luottokelpoisille henkilöille ja yrityksille. Maailman köyhimmillä ihmisillä on myös tarvetta lainoihin, mutta he eivät voi saada niitä perinteisin keinoin, sillä heillä ei ole välttämättä antaa mitään vakuuksia lainaa vastaan.

Köyhyys voidaan määritellä monella eri tavalla. Yksinkertaisimmillaan köyhyyttä mitataan luonnollisesti tulojen pienuutena. Ihmisen köyhyyttä suhteessa muihin saman maan tulonsaajiin voidaan mitata suhteellisella köyhyydellä. Absoluuttinen köyhyys on sen sijaan raja, jonka alla elämän perustarpeita ravinnossa ja terveydenhuollossa ei voida täysin tyydyttää. Maailmanpankki on asettanut kansainvälisen absoluuttisen köyhyyden rajan 1,25 dollariin päivässä. Tämän rajan alapuolella elää noin 1 – 1,5 miljardia ihmistä. Alle kahden dollarin päivätuloilla elää noin 3 – 4 miljardia ihmistä, ja tätä joukkoa kutsutaan myös nimellä pyramidin pohja. Köyhyyttä voidaan kuvailla myös haavoittuvuutena ja voimattomuutena. Köyhyys haavoittuvuutena tarkoittaa sitä, että vaikka yksilön tulot riittäisivätkin jokapäiväiseen elämään, on yllättävien luonnonilmiöiden tai muiden yllättävien tapahtumien vaikutus elämään ja taloudelliseen tilanteeseen todella suuri. Köyhyys voimattomuutena on vaikeutta hallita omaa elämää rajallisten mahdollisuuksien tai olemattoman koulutuksen takia.

Yksi keino taistella köyhyyttä vastaan on köyhille yrittäjille tai yrittäjiksi aikoville tarjottavat mikrolainat. Mikrolaina on nimensä mukaisesti hyvin pieni laina, tyypillisesti muutamia kymmeniä tai satoja dollareita. Mikrolainat myönnetään useimmiten vuoden laina-ajalla, ja lainaa lyhennetään viikon välein henkilökohtaisessa tapaamisessa tai kokouksessa. Erityisiä vakuuksia mikrolainoista ei yleensä vaadita. Yleisimmin käytetty lainaustapa on ryhmälainaus, jossa laina on henkilökohtainen, mutta vastuu lainan hoidosta on koko lainaryhmällä. Lainaamalla ryhmälle pienennetään lainan riskiä ja saadaan epäsuoraa informaatiota lainan ottajien luotettavuudesta. Mikrolainoja myöntävät mikrolainaorganisaatiot ovat kansalaisjärjestöjä, hyväntekeväisyysjärjestöjä

ja kaupallisia pankkeja, joilla ei ole valtiollista asemaa. Ensimmäinen ja tunnetuin moderni mikrolainaorganisaatio on bangladeshilainen Grameen Bank.

Mikrolainojen väitetään olevan tehokas keino vähentää köyhyyttä kehitysmaissa antamalla köyhille mahdollisuuksia elättää itse itsensä yritystoiminnan avulla. Mikrolainat ovat kuitenkin verrattain uusi ilmiö, ja köyhyyden voittaminen hidaski prosessi, joten selvää todistusaineistoa köyhyyden vähenemisestä mikrolainojen avulla on hyvin vähän. Alueilla, joissa mikrolainoja on tarjottu kauimmin on havaittu positiivista kehitystä absoluuttisen köyhyyden vähentymisessä. Voi olla kuitenkin hankala arvioida, kuinka suuri merkitys nimenomaan mikrolainoilla on, ja kuinka suuri merkitys talouden yleisellä kohentumisella. Selvää kuitenkin lienee, että mikrolainat vaikuttavat suotuisasti köyhyyteen lyhyemmälläkin aikajänteellä, kun tutkitaan köyhyyttä voimattomuutena ja haavoittuvuutena. Itsensä työllistäminen ja oman yrityksen parempi kannattavuus tasaavat tulokuoppia, ja lieventävät näin haavoittuvuutta. Mikrolainalla voi vaikuttaa oman elämänsä suuntaan, joten myös voimattomuus vähenee.

Mikrolainat maksetaan pääosin erittäin luotettavasti takaisin, vaikka asiakkaat ovatkin erittäin köyhiä, eikä heillä ole vakuuksia lainojansa vastaan. Tämän ajatellaan johtuvan ennen kaikkea ryhmälainauksen aiheuttamasta ryhmädynamiikasta, joka toisaalta kannustaa ja toisaalta painostaa ryhmäläisiä maksamaan lainansa luotettavasti. Myös tiukalla viikon välein tapahtuvalla monitoroinnilla nähdään olevan suuri merkitys takaisinmaksun luotettavuudessa. Toisaalta on huomattu, että mikrolainaorganisaation toimiessa luotettavasti, myös asiakkaat toimivat luotettavasti. Kehitysmaissa toimiminen ja viikon välein tapahtuvat takaisinmaksut aiheuttavat kuitenkin sen, että lainojen korot ovat länsimaisittain katsottuna erittäin korkeita, jopa puolet lainan pääomasta. Varsinaisesta koronkiskonnasta ei voitane kuitenkaan puhua, sillä lainatoiminnan kulut ovat perusteltuja ja perinteisten rahanlainaajien korot ovat mikrolainojakin huomattavasti korkeampia. Asiakkaat ovat myös halukkaita ottamaan mikrolainoja korkeista koroista huolimatta. Mikäli korkoja haluttaisiin pienentää voitaisiin takaisinmaksuaikatauluja muunnella lainan tyypin ja lainaajan luotettavuuden mukaan. Näin ei kuitenkaan ilmeisesti juurikaan tapahdu. Korot saattavat tulevaisuudessa pienentyä myös kiihtyvän mikrolainakilpailun ja mikrolainaorganisaatioiden vakiintumisen myötä.

Naisten asemaan kiinnitetään mikrolainoissa hyvin paljon huomiota. Suurin osa mikrolainoista myönnetäänkin naisille, sillä on todettu, että he ovat miehiä luotettavampia takaisinmaksajia. Naisille myönnetyt mikrolainat edistävät heidän asemaansa perheessä ja yhteiskunnassa. Naisille myönnetyt lainat myös parantavat heidän perheidensä asemaa lasten paremman ravitsemuksen, koulutuksen ja terveydenhuollon ansiosta. Tulevan sukupolven koulutuksella voidaankin nähdä olevan äärimmäisen suuri merkitys tulevaisuuden köyhyyden voittamisessa.

Mikrolainat saattavat olla tehokas keino köyhyyden vähentämisessä, mutta erityisen tehokkaasti ne toimivat mikäli niihin sisältyy myös muuta tukea kuin pelkkää lainaa. Köyhät tarvitsevat lainojen lisäksi koulutusta, vakuutuksia ja säästöjä. Erityisesti säästöillä pitäisi olla suurempi painoarvo mikrolainatoiminnassa, sillä pelkällä mikrolainalla eläminen on loppujen lopuksi kuitenkin aina velalla elämistä. Kestävää kehitystä syntyy kuitenkin vain säästöjen ja omistuksen kautta.

Internetin leviämisen myötä myös tavallisilla ihmisillä on mahdollisuudet osallistua mikrolainatoimintaan. Vertaislainapalvelujen kautta voi kuka tahansa harjoittaa mielensä mukaan hyväntekeväisyyttä tai sijoitustoimintaa mikrolainoilla. Näitä palveluita käytettäessä on kuitenkin muistettava, että suurimman riskin kantaa lainan antaja, mutta mahdollisen voiton kerää vertaislainapalvelun kanssa yhteistyössä toimiva mikrolainaorganisaatio.

LÄHDELUETTELO

Ahlin C. & Jiang N. 2008. Can micro-credit bring development? *Journal of Development Economics*, vol 86, nro 1.

Akula V. 2008. Business Basics at the Base of the Pyramid. *Harvard Business Review*, 6/2008.

Alam T. & al 2010. Micro credit and poverty eradication – A case study of “First Micro Credit Institution” of Pakistan. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, vol 2, nro 8.

Albright M. 2007. Giving the poor their rights. *Time International*, vol 170, nro 3.

Acosta P. & al 2011. Businesses and human development in the base of the pyramid: Exploring challenges and opportunities with market heat maps. *Journal of World Business*, vol 46, nro 1.

Barboza G.A. & Barreto H. 2006. Learning by association: Micro credit in Chiapas, Mexico. *Contemporary Economic Policy*, vol 24, nro 2.

BBC News 2007. The US sub-prime crisis in graphics. [verkkodokumentti]. [viitattu 9.11.2011]. Saatavilla: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7073131.stm>

Brunner A. & al 2000. Information Production in Credit Relationships: On the Role of Internal Ratings in Commercial Banking. Frankfurt: Center for Financial Studies.

CBC News 2006. Microcredit lending: Small loans; big payback. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.11.2011]. Saatavilla: <http://www.cbc.ca/news/background/economy/microcredit.html>

CGAP – Consultative Group to Assist the Poor. 2006. Good Practice Guidelines for Funders of Microfinance. Washington: The World Bank.

Chan S.H. 2005. An Exploratory Study of Using Micro-Credit to Encourage the Setting up of Small Businesses in the Rural Sector of Malaysia. *Asian Business & Management*, vol 4, nro 4.

CNN 2011. Online matchmaker fights poverty by funding businesses.

[verkkodokumentti]. [Viitattu 18.10.2011]. Saatavilla:

<http://edition.cnn.com/2011/BUSINESS/01/25/tim.vang.myc4/index.html?iref=allsearch>

Elonheimo V. 2000. Mikrorahoituksen pieni käsikirja. Helsinki: Kehitysyhteistyön palvelukeskus.

Fabozzi F. & al 2010. *Foundations of Financial Markets and Institutions*. New Jersey: Prentice Hall.

Field E. & Pande R. 2008. Repayment frequency and default in microfinance: evidence from India. *Journal of the European Economic Association*, vol 6, nro 2-3.

Forex Promos 2011. What are credit rating companies and their impact on the economy.

[verkkodokumentti]. [Viitattu 8.11.2011] Saatavilla: <http://www.forexpromos.com/what-are-credit-rating-companies-and-their-impact-on-the-economy>

Gollakota K. & al 2010. Reaching customers at the base of the pyramid? A two-stage business strategy. *Thunderbird International Business Review*, vol 52, nro 5.

Haaparanta P. 2009. Akateeminen talousblogi – Kirottu, ylistetty. [verkkodokumentti].

[viitattu 9.11.] Saatavilla: <http://blog.hse-econ.fi/?p=579>

Haaparanta P. 2011. Mikä on mikrolainojen vaikutus? *Kehitys* 2011, nro 2.

Haque M. & Harbin L. 2009. Micro credit: A different approach to traditional banking: Empowering the poor. *Academy of Banking Studis Journal*, vol 8, nro 1.

Hartungi R. 2007. Understanding the success factors of micro-finance institution in a developing country. *International Journal of Social Economics*, vol 34, nro 6.

HUD – U.S. Department of Housing and Urban Development. Subprime Lending. [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2011] Saatavilla: http://portal.hud.gov/hudportal/HUD?src=/program_offices/fair_housing_equal_opp/lending/subprime

Investopedia 2011. Subprime loan definition. [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2011] Saatavilla: <http://www.investopedia.com/terms/s/subprimeloan.asp#axzz1dENkwYsM>

Johnson S. & Rogaly B. 1997. Microfinance and poverty reduction. Oxford: Oxfam.

Kar N.C. & Mohanty B.K. 2009. Need Evaluation of Microcredit in Urban Slums of Bhubaneswar. Vilakshan: The XIMB Journal of Management, vol 6, nro 1.

Kauppalehti 16.4.2009. Tällaista laina-asiakasta pankit rakastavat.

Kim J.C. & al 2007. Understanding the Impact of a Microfinance-Based Intervention on Women's Empowerment and the Reduction of Intimate Partner Violence in South Africa. American Journal of Public Health, vol 97, nro 10.

Kiva 2011. Kiva – About us. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 24.11.2011] Saatavilla: <http://www.kiva.org/about>

Knüpfer S. & Puttonen V. 2004. Moderni rahoitus. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

The Microcredit Summit Campaign 2011a. What is Microcredit. [verkkodokumentti]. [viitattu 14.11.2011] Saatavilla: <http://www.microcreditsummit.org/about/>

The Microcredit Summit Campaign 2011b. Campaign News – Record 128 million of World's Poorest Received a Micro-Loan in 2009. [verkkodokumentti]. [viitattu 23.11.2011] Saatavilla: <http://www.microcreditsummit.org/news/>

Moyo D. 2009. Dead Aid. Englanti: Penguin Books.

MyC4 2011a. MyC4 – About – Frequently asked questions. [verkkodokumentti]. [viitattu 24.11.2011] Saatavilla: https://www.myc4.com/About/MAIN_FAQ

MyC4 2011b. View loan: Ingabire Joy. [verkkodokumentti]. [Viitattu 18.10.2011].

Saatavilla: <https://www.myc4.com/Invest/Loans/View/7971>

Niskanen J. & Niskanen M. 2000. Yritysrahoitus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Nkambede A.D. & Idemobi E.I. 2011. Recovering of micro credit in Nigeria – Implications for enterprise development and poverty alleviation. Management Research Review, vol 34, nro 2.

Nykänen P. 2004. Yritystoiminnan rahoitusopas. Lappeenranta: Rödl & Partner Konsu.

Ora J. 2010. Uganda: Mikrolaina mahdollistaa. Kehitys 2010, nro 1.

Osmani L.N.K. 2007. A breakthrough in women's bargaining power: The impact of microcredit. Journal of International Development, vol 19, nro 5.

Pitt M. & al 2006. Empowering Women with Micro Finance: Evidence from Bangladesh. Economic Development and Cultural Change, vol 54, nro 4.

Polakow-Suransky S. 2003. Giving the Poor Some Credit. The American Prospect, vol 14, nro 5.

Rosenberg R. 2010. Does Microcredit Really Help Poor People? CGAP Focus Note 2010, nro 59.

Ruben M. 2007. The promise of microfinance. [verkkodokumentti]. [Viitattu 17.10.2011].

Saatavilla: <http://www.csa.com/discoveryguides/microfinance/review.php>

Shetty N.K. 2008. Microfinance for Micro Enterprise Development: An Inquiry for a New Paradigm. ICFAI Journal of Financial Economics, vol 6, nro 1.

Ssendi L. & Anderson A.R. 2009. Tanzanian Micro Enterprises and Micro Finance: The Role and Impact for Poor Rural Women. Journal of Entrepreneurship, vol 18, nro 1.

Tilastokeskus 2010. Tulonjakotilasto 2008. [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2011].

Saatavilla: http://www.stat.fi/til/tjt/2008/01/tjt_2008_01_2010-01-26_tie_001_fi.html

United Prosperity 2011. P2P Lending, Microloan Programs, Microfinance Opportunities – How it Works. [verkkodokumentti]. [Viitattu 24.11.2011]

The World Bank 2003. Benin Poverty Assessment. [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2011]. Saatavilla: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/06/15/000160016_20040615112732/Rendered/PDF/284470BEN.pdf

The World Bank 2005. Poverty headcount ratio at \$1.25 a day. [verkkodokumentti]. [Viitattu 23.11.2011] Saatavilla: <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY/countries/IN-BD?display=graph>

The World Bank 2011. Choosing and Estimating a Poverty Line. [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.] Saatavilla: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPA/0,,contentMDK:20242879~menuPK:435055~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:430367,00.html>